

Nr 62

Utlåtande i anledning av motion angående rätten att driva tillfälligt handel med livsmedel och blommor.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 1041 av herrar *Björk* i Påarp och *Magnusson* i Nennesholm.

Enligt *förordningen den 29 november 1968 om tillfällig handel* är tillfällig handel med livsmedel och blommor befriad från tillståndsprovning.

I motionen hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående erforderlig ändring i gällande förordning så att dylik handel underkastas provning i överensstämmelse med bestämmelserna i förordningen.

Över motionen har utskottet på sätt föreskrives i § 46 riksdagsordningen inhämtat utlåtande från näringsfrihetsombudsmannen. På begäran av utskottet har yttranden därjämte avgivits av Sveriges köpmannaförbund och Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund.

Gällande bestämmelser samt vissa motivuttalanden

Enligt lag den 29 november 1968, nr 552, har *1864 års näringsfrihetsförordning* upphört att gälla vid utgången av år 1968. Intill dess utgjorde förordningen vår centrala näringsrättsliga författning. Utöver en grundläggande allmän näringsfrihetsförklaring innehöll förordningen bl. a. regler om gårdfarihandel och realisation. Med gårdfarihandel avsågs att någon anordnades än på marknad kringförde varor till försäljning. Enligt huvudregeln (9 § 4 mom.) krävdes tillstånd av länsstyrelsen för rätt att idka gårdfarihandel. Från huvudregeln gällde flera undantag. Bl. a. erfordrades inte tillstånd för livsförnödenheter, alster av inhemsk slöjd samt jordbruksalster med undantag av frö, träd och buskar (11 § tredje stycket). Uttrycket realisation hade i förordningen en annan innebörd än i vanligt språkbruk och betecknade försäljning av ett lager handelsvaror under kortare tid på en ort, där handlanden inte var stadigvarande verksam — dock inte försäljning på marknad. Enligt 9 § 3 mom. krävdes tillstånd av länsstyrelsen för rätt att anordna realisation.

I samband med att näringsfrihetsförordningen upphävdes ersattes dess 1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970.9 saml. 3 avd. Nr 62*

bestämmelser om gårdfarihandel och realisation av *förordningen den 29 november 1968 om tillfällig handel, nr 564*. Med tillfällig handel förstås enligt förordningen att någon yrkesmässigt salubjuder medförda varor på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring (1 § första stycket). Som tillfällig handel anses dock inte försäljning till återförsäljare, torghandel eller handel på marknad, mässa eller utställning, handel anordnad i samband med sådana offentliga tillställningar som avses i 9 § allmänna ordningsstadgan (bl. a. biograf- och teaterföreställning, idrottstävling samt tivoli- och marknadsnöjen) samt kringförings- eller utomhushandel, vilken utgör ett led i en eljest på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt saluförs eller framställs där. I förordningen stadgas att utöver de däri meddelade bestämmelserna skall gälla de föreskrifter som gäller om drivande av handel i allmänhet eller vissa slag av handel (§ 2). Som exempel på sådana föreskrifter nämns i förarbetena (prop. 1968: 98 s. 216) *föräldrabalkens* regler om behörighet att idka näring samt, i den mån de med hänsyn till verksamhetens art är tillämpliga, *allmänna ordningsstadgan* den 14 december 1956, nr 617, och *lokala ordningsföreskrifter, affärstidslagen* den 16 december 1966, nr 668, samt *livsmedelsstadgan* den 21 december 1951, nr 824. 5 kap. sistnämnda stadga upptar bestämmelser om utomhushandel och kringföringshandel med livsmedel. Bestämmelserna avser endast att tillse att ifrågakarande handel sker under hygieniskt tillfredsställande former och innefattar inte någon tillståndsprovning.

I 3 § första stycket lagen om tillfällig handel stadgas att handel får drivas endast efter särskilt tillstånd. Enligt 3 § *andra stycket* får dock svensk medborgare och utlänning som har bosättningsstillstånd utan tillstånd driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd samt med andra varor om handeln drives i lokal över vilken han förfogar.

Enligt 4 § äger svensk medborgare och utlänning som har bosättningsstillstånd erhålla tillstånd enligt *förordningen* om det ej föreligger skäl till antagande att sökanden med hänsyn till sina personliga förhållanden icke är lämplig att driva verksamheten eller att denna kan störa allmän ordning. Fråga om tillstånd prövas, om handeln skall drivas på visst försäljningsställe, av polismyndigheten i den ort där försäljningsstället är beläget och i annat fall av polismyndigheten i den ort där sökanden är bosatt.

I *propositionen nr 98 år 1968* redovisas på s. 200 ff. de förhållanden som ansetts tala för särskilda restriktioner för kringföringshandeln. I det följande återges de överväganden som är av intresse i förevarande sammanhang. Ett av de skäl som främst åberopats till stöd för sådan restriktion var att försäljningsformen skulle innebära en icke önskvärd konkurrens för den fasta handeln. I första hand hade därvid avsetts den moderna formen av kringföringshandel, då produkter distribueras med butiksbuss eller bil. I *propositionen* anförs att den sakkunnige (1958 års näringsrättssakkunnige,

som 1962 avgivit betänkande med förslag rörande den allmänna näringslagstiftningen, SOU 1962: 15) med hänvisning till den nutida näringslagstiftningens allmänna inriktning att olika distributionsformer skall få fritt konkurrera med varandra, funnit att värnandet om den fasta handeln inte motiverar att statsmakterna lägger hinder i vägen för andra distributionsformer. Han hade i detta sammanhang också påpekat, att de tidigare restriktionerna för kringföringshandeln haft ganska begränsad betydelse såsom konkurrensskydd för den fasta handeln.

Som skäl för en begränsning av kringföringshandeln hade vidare åberopats allmänhetens behov av *skydd mot utbud av undermåliga* varor som inte är värda sitt pris. Den sakkunnige hade anfört, att sådana synpunkter knappast torde avse den moderna form av kringföringsförsäljning, som handlare driver med bil eller buss jämsides med fast handel, men att läget i viss mån är ett annat, när fråga är om kringföringshandlare med kontor och lager »på fickan». Att det i vissa fall förekom oarter av detta slag ansåg den sakkunnige inte utgöra skäl att föreskriva restriktioner för hela distributionsformen. Vid kringföringshandel måste det, lika väl som vid andra försäljningsformer, i första hand ankomma på köparen att bedöma om salubjudna varor är värda sitt pris. Det är emellertid önskvärt, hade den sakkunnige anfört, att köparen skall kunna få uppgift om kringföringsförsäljarens namn och hemvist för att kunna vidta åtgärder, när varan är felaktig eller undermålig.

Härefter hade den sakkunnige övervägt det förhållandet att den tillfälliga handeln kunde begagnas för att vinna *avsättning för olovligen åtkommet gods* samt att handelsformen kunde utnyttjas som *täckmantel för tiggeri eller lösdriveri*. Dessa omständigheter hade av den sakkunnige ansetts tala för ett tillståndstvång som skulle möjliggöra bedömning av sökandens personliga lämplighet.

Den sakkunnige hade också tagit upp de *hygieniska synpunkterna* vid kringföringshandel med livsmedel. Det framhölls att i detta hänseende gällde föreskrifter i livsmedelsstadgan. Framkomna anmärkningar, delvis av allvarlig art, tydde enligt den sakkunnige på att dessa föreskrifter i åtskilliga fall åsidosätts. Han ansåg emellertid att de framställda anmärkningarna inte utgjorde grund för restriktioner eller särskilda föreskrifter i den näringsrättsliga lagstiftningen.

Som *sammanfattning av övervägandena beträffande kringföringshandeln* hade den sakkunnige anfört, att det borde föreskrivas en tillståndsprövning, vid vilken kan kontrolleras att sökanden uppfyller vissa fordringar i personligt hänseende. Tillstånd borde från denna synpunkt vägras endast om med hänsyn till sökandens personliga förhållanden skäl av polisiär eller social art talar för avslag. I de fall, då en tillståndsprövning från den angivna synpunkten är motiverad, borde även bedömas om den avsedda verksamheten kan antas verka störande på allmän ordning. Vid behov

borde ett tillstånd kunna förbindas med särskilda ordningsföreskrifter. Den sakkunnige anförde vidare att berörda skälen för kontroll talade för, att tillstånd borde fordras även för kringföringsförsäljning i säljarens hemort. Genom tillståndsprövningen skulle skapas en viss möjlighet för tredje man att hos myndighet få kännedom om en kringföringsförsäljares namn och hemvist. Vid prövningen borde ej ske någon bedömning om det från konsumenternas synpunkt föreligger behov av försäljningen, och ej heller borde konkurrenssynpunkter beaktas.

Departementschefen, statsrådet Lange, framhöll att vad den sakkunnige anført rörande kringföringshandeln hade lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser samt förklarade att även han anslöt sig till de bedömanden som den sakkunnige gjort. I några remissyttranden hade dock hävdats att tillståndsprövningen borde ha en vidare omfattning än vad den sakkunnige föreslagit. Det skäl som främst åberopats till stöd för detta var hänsyn till den fasta handeln. Andra remissinstanser hade framhållit vikten av att sådana hänsyn inte beaktas vid tillståndsprövningen. Departementschefen ville också i detta hänseende ansluta sig till den sakkunniges uppfattning att behovs- och konkurrenssynpunkter inte borde påverka bedömningen av tillståndsärendena. Ej heller i övrigt kunde han finna tillräckliga skäl för ett principiellt mera långtgående tillståndstvång än den sakkunnige föreslagit.

Vad beträffar *r e a l i s a t i o n e r* uttalas i propositionen (s. 205) att för sådana försäljningar, som anordnas på tillfälliga försäljningsställen utomhus, borde gälla detsamma som förordats beträffande kringföringshandeln. När försäljningarna anordnas inomhus, fanns däremot inte skäl att av polisiära eller ordningsmässiga hänsyn ställa andra krav på försäljaren i personligt hänseende än som gäller för handelsidkare i allmänhet. Inte heller i övrigt fanns skäl för generella restriktioner beträffande försäljningsformen. Däremot kunde det i särskilda lägen bedömas vara motiverat att såvitt gäller vissa varuslag begränsa förekomsten av nu berörda inomhusförsäljningar.

Departementschefen erinrade vidare om att några remissinstanser anført betänkligheter mot att realisationer som sker inomhus enligt den sakkunnige normalt skall vara fria från restriktioner. Detta hade befarats medföra olägenheter i olika hänseenden. Särskilt hade riskerna för att allmänheten inte får möjligheter till reklamation betonats. Också departementschefen sade sig vara medveten om att vissa missförhållanden av angiven art kunde uppstå vid dessa former av försäljning. Dessa risker kunde enligt hans mening dock inte anses vara så allvarliga, att frågan om restriktioner för själva försäljningsformen borde bedömas annorlunda än den sakkunnige gjort. I detta sammanhang ville departementschefen erinra om att konsumentupplysningen under senare år byggts ut betydligt. Det kunde väntas att upplysningsorganen skulle uppmärksamma även ifrågasavarande handelsformer. Detta skulle ge konsumenterna ökade möjligheter att bedöma värdet av olika

erbjudanden och att få skydd mot uppkommande oarter, framhöll departementschefen. Vid riksdagsbehandlingen anslöt sig *tredje lagutskottet*, som i anledning av motioner (I: 970 och II: 1233) hade att pröva frågan, till nämnda uttalande (3LU 1968: 63).

Vad beträffar undantaget från tillståndstvång beträffande tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd hade den sakkunnige anknutit till tidigare gällande ordning. Han sade sig dock vara tveksam, om detta undantag verkligen var befogat från de synpunkter som numera kan motivera ett tillståndstvång. Några remissinstanser hade också kritiserat förslaget i denna del, bl. a. med hänvisning till kriminalpolitiska skäl och hygieniska synpunkter. Departementschefen anförde att de skäl som sålunda anförts mot att tillfällig handel med de berörda varorna tas undan från tillståndsplikten utan tvekan var beaktansvärda. Sådant handel hade emellertid av ålder varit fri, och denna frihet borde inte begränsas utan mycket starka skäl. Med hänsyn härtill och till att ett tillståndstvång skulle träffa åtskilliga helt harmlösa fall hade departementschefen inte funnit tillräcklig anledning att ta annan ståndpunkt än den sakkunnige. Tillfällig handel med ifrågavarande varor skulle alltså även enligt departementsförslaget få drivas utan tillstånd. I specialmotiveringen till 3 § anförde departementschefen att det genom att undantagsreglerna anknyter till första styckets huvudregel om tillståndsplikt blir uppenbart att det inte är fråga om någon rättighetsförklaring med räckvidd utanför förordningens tillämpningsområde. Förslaget godtogs av riksdagen (3LU 1968: 63, rskr. nr 333).

Motionen

Motionärerna anför att det i fråga om den tillfälliga handeln med bl. a. livsmedel och blommor på senare tid börjat florera en i flera avseenden okontrollerad handel. Det skulle därför vara angeläget, att ifrågavarande handel blev underkastad den tillståndsprövning, som erfordras för annan tillfällig handel. Det kan varken för konsument eller för det allmänna vara av något intresse, att undermåliga produkter uppköpes och försäljs på ett i flera avseenden okontrollerat sätt, framhåller motionärerna.

Förslag till ny livsmedelsstadga

Livsmedelsstadgekommittén (LSK) har i sitt betänkande »Ny livsmedelsstadga m. m.» (SOU 1970: 6) förordat en skärpning av bestämmelserna dels i fråga om utomhushandel med livsmedel och dels i fråga om yrkesmässig försäljning från fordon, s. k. kringföringshandel. Såväl för utomhushandel som för kringföringshandel med livsmedel skall enligt förslaget krävas tillstånd av hälsovårdsnämnd (6 kap. 42—44 §§ i lagförslaget, motiven

s. 286—297). För att undvika missförstånd med hänsyn till den i 3 § i 1968 års förordning om tillfällig handel stadgade näringsrättsliga friheten att utan tillstånd av polismyndighet få driva tillfällig handel med livsmedel har LSK föreslagit att nämnda lagrum kompletteras med en erinran om att det enligt den föreslagna nya livsmedelsstadgans bestämmelser erfordras särskilt tillstånd av hälsovårdsnämnd för rätt att bedriva sådan handel (se betänkandet s. 292).

I betänkandet har vidare framförts förslag som berör försäljning av blommor i detaljhandelsledet. I gällande normallivsmedelsordning från år 1952 (SFS 1952: 402) ges vissa föreskrifter om varusortimentet i kött-, fisk- och brödbutiker (11—14 §§). LSK har överfört här ifrågavarande bestämmelser i sitt förslag till ny livsmedelsstadga jämte tillämpningskungörelse. Vissa förändringar har dock skett. För närvarande får exempelvis snittblommor saluföras i fiskbutik (12 § 2 mom. normallivsmedelsordningen) men enligt LSK:s förslag skall snittblommor inte få saluföras i sådan butik där huvudsakligen oförpackade fiskvaror saluhålles (7 § i förslaget till tillämpningskungörelse). LSK har funnit ändringen motiverad av livsmedelshygieniska skäl (betänkandet s. 344).

Remissvaren

Näringsfrihetsombudsmannen (NO) anför att från de frikonkurrenssynpunkter som NO har att anlägga synes det önskvärt att verka för friaste möjliga konkurrensförhållanden mellan olika distributionsformer. Ett bifall till motionen skulle verka i motsatt riktning. NO avstyrker därför i motionen framförd hemställan. *Sveriges köpmannaförbund* delar motionärernas uppfattning att ifrågavarande handel skall underkastas den tillståndsprövning som erfordras för annan tillfällig handel och tillstyrker motionen. Också *Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund* tillstyrker motionen.

NO erinrar om att han tidigare haft anledning att ta ställning till frågan om införande av särskild tillståndsprövning för ambulerande handel och kringföringshandel med livsmedel, nämligen i sitt remissvar över LSK:s betänkande med förslag till ny livsmedelsstadga. I yttrande över det däri framförda förslaget om krav på individuella tillstånd av hälsovårdsnämnd för försäljning av livsmedel genom utomhushandel och kringföringshandel, ifrågasatte NO rent allmänt om det verkligen behövs en ingående reglering och omfattande administrativ kontrollapparat enbart för att tillgodose konsumenternas berättigade intresse av att få tillgång till hygieniskt och näringsfysiologiskt tillfredsställande livsmedel. När det gällde *utomhushandel med livsmedel*, varunder inbegrips bl. a. ambulerande försäljning av varm korv och glass, försäljning från flyttbara kiosker vid marknader, idrottstävlingar, folkfester och liknande evenemang, fiskförsäljning från transportcyklar och

dragkärror uttalade NO att det som alternativ till LSK:s förslag om individuell tillståndsprövning av hälsovårdsnämnd finns anledning att överväga ett system med generella föreskrifter och vederbörlig tillsyn. När det gällde kringföringshandel, d. v. s. försäljning via livsmedelsbussar och bilar av olika slag åberopade NO en av statens pris- och kartellnämnd (SPK) år 1969 publicerad utredning, varav framgick att sådan handel under år 1967 svarade för bortåt 3 % av den totala livsmedelsomsättningen i landet. En tillståndsprövning av hälsovårdsnämnd för kringföringshandel med livsmedel skulle enligt NO:s uppfattning innebära en konkurrensbegränsning med återverkningar på prisbildningen och verkningsförmågan inom näringslivet. De av LSK i betänkandet uttalade farhågorna för missbruk ur livsmedelshygienisk synpunkt syntes icke böra motivera att kringföringshandeln underkastas en nyetableringskontroll genom lokala hälsovårdsnämnder med därav följande risk för beaktande av den bofasta handelns intressen. NO avstyrkte därför LSK:s förslag om införande av tillståndstvång för kringföringshandel med livsmedel samt LSK:s förslag till ändring av 3 § 1968 års förordning om tillfällig handel.

I fråga om handeln med *blommor* anför NO hade SPK i kartellregistret under nr 2216—2223 infört sammanfattningar av konkurrensbegränsande bestämmelser enligt stadgar och föreningsbeslut inom ett antal producentkooperativa föreningar, vilkas medlemmar sysslar med odling av frukt, bär, grönsaker eller blommor. Dessa konkurrensbegränsande bestämmelser ansluter sig till vad som är brukligt inom jordbrukets producentkooperativa föreningsrörelse, d. v. s. man tillämpar leveransplikt för medlem gentemot föreningen och i allmänhet även skadeståndsskyldighet om medlem till annan än föreningen säljer produkter som omfattas av leveransplikten. Vidare förlorar medlem i samtliga föreningar rätten att utfå sin ekonomiska insats i föreningen om han utträder som medlem men alltjämt fortsätter med odlingsverksamheten. Det förekommer även viss konkurrensbegränsande samverkan i detaljhandelsledet. Under kartellregister 2431 har sålunda redovisats bestämmelser för Föreningen Blomsterförmedlingen angående prissättning, anför NO fortsättningsvis. En nybildad lokal butikskedja, AB Blomsam i Göteborg, säges f. n. vara föremål för granskning av SPK i och för eventuell registrering av konkurrensbegränsningar. De här återgivna konkurrensbegränsningarna i fråga om handeln med blommor hänför sig till enskilda avtal i producentledet och inom fackdetaljhandeln, framhåller NO. Han påpekar emellertid att förslag om begränsning av konkurrensen i fråga om blommor i detaljhandelsledet även har framförts av LSK i dess betänkande i det att — som ovan nämnts — snittblommor enligt förslaget inte skall få saluföras i fiskbutik. NO anför att han i sitt yttrande över denna del av LSK:s betänkande förklarar att det med den omfattande strukturförändring som under senare tid skett inom detaljhandeln är ägnat att förvåna att LSK föreslår bestämmelser som hindrar en fri utveckling av varusorti-

mentets sammansättning i olika butiker. Att lägga hinder i vägen för en sådan utveckling synes icke vara motiverat av livsmedelshygieniska skäl, anför NO. Han avstyrkte därför LSK:s förslag härvidlag.

NO anför fortsättningsvis att tillfällig handel med blommor ofta sker i konkurrens med reguljära, bofasta blomsterhandlare. Rent allmänt torde enligt NO kunna konstateras att blomsteraffärer vanligen har ett s. k. lägesmonopol. Konsumenterna saknar i dylika fall tillgång till konkurrerande alternativa bofasta inköpsställen. En tillståndsprövning av polismyndighet i fråga om tillfällig handel med blommor kan enligt NO få en begränsande effekt på denna distributionsform och ytterligare minska konkurrensen inom denna varusektor.

NO erinrar härefter om att konkurrensbegränsningslagen har till syfte att främja en ur allmän synpunkt önskvärd konkurrens inom näringslivet. Den bakomliggande tanken är att konkurrensen i sig får anses innebära en viss garanti för en ur allmän synpunkt förmånlig utveckling av priser och verkningförmåga inom näringslivet. Konkurrensbegränsningar kan komma till stånd bl. a. genom överenskommelser mellan företagare men också ingå som ett element i offentliga regleringar av olika slag, framhåller NO. Han påpekar att departementschefen i proposition nr 103 år 1953 (s. 226), som låg till grund för konkurrensbegränsningslagen, framhållit att statsmakterna även i fråga om offentliga regleringar borde söka främja betingelserna för fri konkurrens. Det vore angeläget att beakta detta vid översyn av offentliga regleringar eller då fråga blir om nya sådana. Det vore också av vikt att tillämpningen av befintliga offentliga regleringar sker på sådant sätt att konkurrensen ej i onödan begränsas, hade departementschefen anført.

Under hänvisning till det anförda, säger sig NO vilja understryka att ett genomförande av det i den remitterade motionen uttalade önskemålet om ändring av 1968 års lag om tillfällig handel i syfte att underkasta sådan handel med bl. a. livsmedel och blommor polismyndighets tillståndsprövning skulle medföra risk för dels olika rättspraxis beroende på varierande lokala förhållanden och synpunkter dels ock beaktande av andra förhållanden än enbart polisiära och sociala vid tillståndsprövningen. En sådan reglering skulle sannolikt få verkningar liknande den nyetableringskontroll, som tidigare förekommit inom det enskilda näringslivet men som successivt avvecklats i samband med konkurrensbegränsningslagens ikraftträdande, framhåller NO avslutningsvis.

Sveriges köpmannaförbund anför att det kommit till förbundets kännedom att den okontrollerade handeln med livsmedel och blommor under senare tid starkt ökat. Denna utveckling är enligt förbundet inte till gagn vare sig för konsumenterna eller den reguljära detaljhandeln och måste också anses stå i strid med statsmakternas just nu intensiva strävanden till ett ökat konsumentskydd.

Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund vitsordar motionärernas kon-

staterande, att det »på senare tid börjat florera en i flera avscenden okontrollerad handel» inom de berörda områdena. De oftast undermåliga produkter, som därvid saluföres, är av både svenskt och utländskt ursprung, anför förbundet. Det är givetvis till stor nackdel, om konsumenterna av mindre nogräknade kringföringshandlare erbjuds t. ex. utblommade krukväxter. Konsumenten kan då felaktigt bibringas den uppfattningen, att denna krukväxt generellt har en mycket kort blomnings- och hållbarhetstid. Enligt förbundet kan detta leda till, att vederbörande till följd av denna tråkiga erfarenhet bestämmer sig för att i framtiden inte köpa denna blomma. Nya konsumenter lockas dock till dessa kringföringshandlare genom braskande annonser i tidningspressen, som erbjuder blommor »till låga priser». Att i regel »sista försäljningsdagen» för länge sedan är passerad, upplyser givetvis inte annonserna om, framhåller förbundet.

Förbundet anför vidare att »denna vilseledande, för att inte säga ohederliga, marknadsföring» ofta är kombinerad med även andra osunda affärsmetoder. Dessa säges ta sig uttryck i att de varor, som köps på kredit, inte betalas, och i den händelse leverantören inte avskriver fordringarna går vederbörande i konkurs. Efter en tid startar man ett nytt företag i annat namn. Enligt förbundet synes denna procedur kunna fortsätta gång efter annan med de skadeverkningar detta får åt olika håll. Förbundet frågar sig också, om inte även staten i denna karusell förlorar skattemedel. Med den höga inkomstbeskattning vi i dag har och med den kommande höjningen av mervärdebeskattningen, borde det ligga i statsmakternas intresse att i största möjliga utsträckning söka förhindra dylika affärsmetoder, anför förbundet avslutningsvis.

Utskottet

Med tillfällig handel förstås enligt 1968 års förordning i ämnet att någon yrkesmässigt salubjuder medförda varor antingen på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller också under kringföring. Hit skall emellertid inte räknas försäljning till återförsäljare, torghandel eller handel på marknad och liknande samt sådan kringförings- eller utomhushandel, som utgör ett led i en eljest på ett stadigvarande driftställe bedriven rörelse. Tillfällig handel får endast drivas efter särskilt tillstånd som meddelas av polismyndighet. Sådant tillstånd erfordras emellertid inte för tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd. Av förordningen framgår dock att för denna handel liksom för annan tillfällig handel skall utöver bestämmelserna i förordningen gälla de föreskrifter som i övrigt är meddelade om drivande av handel i allmänhet eller om vissa slag av handel, t. ex. bestämmelser i livsmedelsstadgan, i allmänna ordningsstadgan samt i lokala ordningsstadgor.

I motionerna anföras att det på senare tid börjat florera en i flera av-

seenden okontrollerad handel med livsmedel och blommor, varvid bl. a. undermåliga produkter uppköps och försäljs. Att så sker kan enligt motionärernas mening inte vara av intresse för vare sig konsumenter eller det allmänna. De anser därför att också sådan handel bör underkastas tillståndsprövning enligt förordningen om tillfällig handel samt hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning om den ändring i förordningen som erfordras för att tillgodose detta önskemål.

Motionärerna synes grunda sin begäran främst på det förhållandet att undermåliga varor utbjuds. I förarbetena till förordningen om tillfällig handel framhålls emellertid att allmänhetens behov av skydd mot utbud av undermåliga varor, som inte är värda sitt pris, inte kan motivera krav på näringsrättsligt tillstånd vid någon form av sådan handel. Sålunda måste det, framhålls i förarbetena, vid kringföringshandel, lika väl som vid andra försäljningsformer, i första hand ankomma på köparen att bedöma om salubjudna varor är värda sitt pris. Utskottet finner inte att det under den tid förordningen varit i kraft förekommit något som ger utskottet anledning att inta annan ståndpunkt i förevarande hänseende. I stället vill utskottet peka på att den under senare år kraftigt utbyggda konsumentupplýsningen synes ha gett konsumenterna ökade möjligheter att bedöma värdet av olika erbjudanden.

I den mån motionärerna med sin motion avser att påtala bristande hygien vid tillfällig handel med livsmedel, vill utskottet erinra om att det i förarbetena uttalas att inte heller hygieniska synpunkter utgör grund för restriktioner eller särskilda föreskrifter i den näringsrättsliga lagstiftningen. I detta hänseende, framhålls det, gäller föreskrifter i livsmedelsstadgan. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till att det nyligen framlagda förslaget till ny livsmedelsstadga upptar krav på tillstånd av hälsovårdsnämnd såväl för utomhushandel som för kringföringshandel med livsmedel. Med hänsyn härtill torde förekommande önskemål om bättre hygieniska förhållanden vid sådan handel komma att tillgodoses inom en inte alltför avlägsen framtid.

Vad som främst motiverade ett näringsrättsligt tillståndstvång för tillfällig handel var, som framgår av redovisningen av vissa motivuttalanden, det förhållandet att den tillfälliga handeln kunde begagnas för att vinna avsättning för olovligen åtkommet gods samt att handelsformen kunde utnyttjas som täckmantel för tiggeri eller lösdriveri. Dessa omständigheter ansågs tala för en tillståndsprövning, vid vilken kunde kontrolleras att sökanden uppfyller vissa fordringar i personligt hänseende, d. v. s. en prövning av polisiär och social art. Tillfällig handel med bl. a. livsmedel och blommor var i tidigare lagstiftning undantagen från tillståndstvång. Enligt departementschefen hade visserligen beaktansvärda skäl anförts för att ifrågavarande handel i framtiden skulle underkastas tillståndsprövning. Bl. a. ansågs de synpunkter som numera motiverar tillstånd tala härför. Med

hänsyn till att den tillfälliga handeln med berörda varor av ålder varit fri och att denna frihet inte borde begränsas utan mycket starka skäl, ansåg emellertid departementschefen att handeln i fråga skulle få drivas utan tillstånd. Han framhöll härjämte att ett tillståndstvång skulle träffa åtskilliga helt harmlösa fall. Den ståndpunkt som departementschefen sålunda intog godtogs av riksdagen.

Enligt utskottets mening har det beträffande den tillfälliga handeln med livsmedel och blommor inte inträtt ändrade förhållanden av sådan styrka att det är påkallat att nu införa prövning av polisiär och social art rörande näringsutövarnas personliga lämplighet.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att det i förarbetena, med hänvisning till den nutida näringslagstiftningens allmänna inriktning att olika distributionsformer skall få fritt konkurrera med varandra, uttalas att värnandet om den fasta handeln inte motiverar att statsmakterna lägger hinder i vägen för andra distributionsformer. I sitt remissvar är näringsfrihetsombudsmannen av den uppfattningen att ett genomförande av motionsförslaget skulle kunna motverka önskemålet om friaste möjliga konkurrensförhållanden mellan olika distributionsformer. Jämväl risken för en dylik utveckling talar enligt utskottets mening för att motionen inte bör vinna bifall.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet

att motionen II:1041 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 oktober 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Svante Kristiansson (s), Åkesson (fp), Ebbe Ohlsson (m), Erik Jansson (s) och Berglund (s);

från andra kammaren: herrar Grebäck (ep), Ekström (s), Sundelin (s)*, Hedin (m), fröken Anderson (s), herrar Hammarberg (s) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.